

(НИН, 6.5.2010)

Самит Медведева и Јануковича крајем априла у Харкову, пети је минули сусрет шефова Русије и Украјине за мање од два месеца. Харковски главни догађај је потпис двојице на споразуму Москве и Кијева о Криму – нагодби, којом је до недавно спорно питање стационирања руске Црноморске флоте у Севастопољу решено на дужи рок, до 2042. године.

Заузврат, у замену за издавање Севастопоља Москви “под кирију”, Украјина добија јефтинији руски гас. Укупан финансијски ефекат попушта досеже 40 милијарди долара (у годишњим порцијама), и Кијев може разлабавити омчу тегобне задужености Украјине под строгим надзором ММФ.

Нешто новца доспеће већ у овогодишњи буџет – и то ће помоћи да и Украјинци који евентуално нису за Јануковича уоче благодет његових обећаних “промена”и користи од већег ослонаца Украјине на Русију.

Нови уговор важиће 25 година. Примениће се тек по истеку сада важећег (2017) и продужавање се потом на сваких пет година, аутоматски – док, и уколико, једна од потписница не одлучи другачије. То се данас чини далеким. Али, оно што је блиско, и већ сада уочљиво, тиче се ширег оквира овог догађаја – променењених околности у амфитеатру Европе у корист Русије, па то овај наоко само комерцијални посао приказује далекосежнијим по последицама. Прва од њих је новонађена блискост Москве и Кијева. Она је овог тренутка искрена, и снажан је подстрек даљем интеграционом импулсу Кремља, дугорочно занетог над могућношћу “обнове СССР”, на неким стабилнијим, савременије уређеним основама.

Харков, у којем су се Медведев и Јанукович појавили братски озарени, импозантан је. Милион и по људи. Културни, научни и образовни источни центар. (Харковски универзитет основан је 1805) Шездесет института, тридесет високошколских установа, шест музеја, седам позоришта – осамдесет библиотека!

Прве украјинске новине штампане су у Харкову, 1812. Трг слободе, бивши трг Ђержинског, шести је велики трг Европе. Град је транспортни чвор и средиште моћне индустрије (фабрика тенкова, космичка и нуклеарна електроника, турбине...) Међутим, оно што са становишта ове хронике град чини особеним – Харков је престоница бивше Украјинске Социјалистичке Совјетске Републике (од 1919. до 1934), бољшевичког ривала Украјинске НР, чије је седиште у том тренутку историје Кијев.

Значи, руски Харков је пуним плућима удисао врелину руске револуције, што није могао бити случај с Кијевом. (Харков је “40 километара од Русије, 480 од Кијева. Шта нам је ближе?”, чуло се и недавно, у кампањама “антиоранжиста” против Виктора Јушченка!) Харков и Кијев, већ силом околности на које сами нису могли утицати, изражавају дакле верску, етничку и политичку двоглавог украјинског несрећно подељеног организма – када сваки покушај да се Украјина лево од Дњепра превуче на Запад, отвара незарасли шав и повређује Харков, њену руску противтежу на Истоку.

И обратно, разуме се – што се видело када је Украјина десно од реке покушала да у кризном тренутку Совјета одбаци империју и врати се свом западном културном поднебљу. Полет „оранжиста” с антируском матицом у Лвову 2004, инспирисан из САД, мобилисао је русофилску Украјину чије је средиште Харков. Она је била готова да казни, претећи да ствари усмери ка подели земље, изгласавањем руске „аутономне републике”!

Политика комуницира симболима. Петогодишњи “хладни рат” Москве и Кијева завршио се сломом “оранжиста”. Потписивањем договора о флоти и Криму баш у Харкову, а не у Кијеву на пример, Медведев и Јанукович шаљу Европи и САД поруку да дужи крај конопа за потезање овога пута држе Русија и “руска Украјина”. Украјина и Русија, две главне државе бившег СССР, још једанпут су заједно.

У замену за “јефтин гас” Русија је добила Крим – дугорочно право на стан у Севастопољу. Руска флота, протерана у језерски простор Азовског мора, “закључана” теснацем код Керча, добила је сада прилику да исплови и врати се у ширину Црног мора. Некадашња совјетска флота је гомила зарђалог гвожђа, али Путин-Медведев не штеде доларе од нафте у убрзаној набавци (француских) и изградњи нових бродова.

Севастопољ и Црноморска флота синоним су историјских настојања Русије да

неометано господари Црним морем. Карпати (Украјина, Молдавија, Румунија), Црно море, Кавказ, су у овом делу Евроазије природне барикаде њене империје. Без њих, она нема империју. Тврђава Севастопољ изграђена је још по наредби Катарине Велике (кнезу Потемкину, концем осамнаестог века) – а за двеста година, Севастопољ је свега два пута био у туђим рукама. Освајан је после скоро једногодишњих непријатељских опсада у Кримском рату и у Другом светском рату, 1942. У Кримском рату, принуђени да напусте Севастопољ – Руси су сами потопили своју флоту!

Код Руса, Севастопољ је уткан у легенду. Нераздвојни је део епике о отпору и херојству у одбрани пред туђим инвазијама – у последња два века, стицајем околности увек са Запада. Као појединост, то би сигурно могло помоћи да се боље разуме зашто је, када једанпут није више било Совјетског Савеза, Русија тако мукотрпно прихватала чињеницу да је “руски Крим” остао Украјини. И да сама Украјина није више с Русијом, него још и полуокренута Западу. (Мада, у свести великог броја људи у Русији јесте тињало, и тиња и данас – да је то можда све и привремено!)

На “табли за шах” Бжежинског, геостратешкој инспирацији Буш-Чејнијеве америчке политике завладао је хаос. “... Уколико би Москва повратила контролу над Украјином, с њених 52 милиона становника, великим ресурсима као и њеним приступом Црном мору, Русија би аутоматски поново стекла потребна средства да постане моћна империјална сила, спајајући Европу и Азију”, анализирао је геостратег.

Сличан фактор је Азербејџан, написао је – “зато што представља запушач на боци” с енергетским богатствима басена Каспијског мора и централне Азије. Независност тих држава “скоро да не би имала никаквог значаја ако би Азербејџан потпао под контролу Москве”.

Догодило се управо то с чим Бжежински није рачунао. Фигуре на “шах-табли”, намештене у офанзивном распореду Буш-Чејнијевим “демократским” превратима – “револуцијом ружа” у Грузији, “норанцастом” у Украјини и недовршеном “револуцијом лала” у Киргизији, срушене су однедавно једна за другом контраиницијативама Москве. Јесте – у Тбилисију лепрша барутом прогорела заставица немоћног Сакашвилија, али он је напуштен. Русија му је ампутирала Абхазију и Јужну Осетију, преображава их у војна утврђења, и одатле држи секиру над цевима с нафтом. Каспија за Запад контролише “чеп на боци”.

Статус Азербејџана одлучен је ратом у Грузији. Позиционирање Украјине “штелује” Јанукович. Јушченков Национални центар за евроатлантске интеграције распуштен је. Закон о проевропској оријентацији Украјине изнова се разматра. Парламент је већ требало да одобри наредне војне вежбе Украјине и НАТО, али није. Рекло би се, квартира издата Русима елиминише даљи “бизнис” с некретнинама. Фебруара, Јанукович је обећао “нову страницу” с Москвом. Рекао је – Русија је “природни савезник”.

Трећи ослонац “новог СССР” је Киргистан – земља чији је председник Бакијев пре три недеље избегао пред побуном у Казахстан, а потом у Белорусију.

Киргистан је совјетска караула у планинама Тјен Шан, с које се виде и Кина, њен пригранични реон укључујући и терен немирних Ујгура – и Ферганска долина, једина плодна низија усред бескрајних степа централне Азије. Узбекистану су Совјети подарили ферганску равницу, али су Таџикистану оставили једино језеро и приступ равници. Киргизија заокружује Ферагану. Као потковицом, по висовима.

Усидрена у Киргистану, Русија лако може држати у шаху Казахстан, Узбекистан и Таџикистан (земље у којима је понека мисија САД скоро сваког дана), а истовремено имати на оку и Кину.

„Револуција” пред којом је побегао Бакијев била је брза и кратка. Као добра копија неке од оних “у боји”. Начин, на који је сваки шраф тог новог залегао на место оног претходног, за тако кратко време, обеснажује аргумент о спонтаности устанка – а јача утисак о припремљености обрта унапред. Стратфор процењује да је и Киргистан постао руски. Ако је тако, сва три совјетска међаша, Карпати, Црно море-Кавказ, Тјен Шан, поново су на старом месту.

Лисац Бжежински прерачунао се у разради шах-партије? Не! Замисао Бжежинског уништили су Чејни и Буш. Скренули су ратне двоколице у Ирак и Авганистан. Путин није слеп. Ратом у Грузији, провалио је НАТО блеф.

Додатак:

Руска црноморска флота

Историја руске црноморске флоте у украјинским водама

1992.

Почетком 1992. Црноморска флота се прикључује

Руско - украјинској флоти

1995.

Између 1995. и 1997. договором су формиране засебне базе Црноморске флоте и Украјинске морнарице која је формирана у међувремену

1997.

Споразумом од 28. маја 1997. Русији је дата база у Севастопољу на 20 година коришћења

2010.

Боравак Руске флоте на Криму продужен је за још 25 година. Русија има опцију да продужи још додатних пет година.

Око 25.000 официра и морнара је стационирано у севастопољским лукама Севастопољскаја, Јужнаја, Карантинаја и Казачја, и у граду Феодосиа, док је један део

На котама СССР

Пише: Петар Поповић
четвртак, 06 мај 2010 11:35

привремено смештен у Николајеву.

70% инфраструктуре Црноморске флоте се налази на Криму у Украјини.